

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3318/2018. (X. 16.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.773/2016/5. számú ítélete, a Kaposvári Törvényszék 1. Pf.20.330/2017/4. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.22.615/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (dr. Czirmes György ügyvéd, 1035 Budapest, Szél utca 21.) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.773/2016/5. számú ítélete, a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.20.330/2017/4. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.22.615/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri, melyeket ellentétesnek tart az Alaptörvény II. cikkével, V. cikkével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, XV. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel.
- [2] 2. Az indítványozó a panasszal támadott bírósági döntések alapjául szolgáló peres eljárás felperese. Az indítványozó Sz. község területén található ingatlantulajdonának egy részét az M7-es autópálya építése céljára kisajátították, úgy, hogy ingatlanát az autópálya kettévágta, és ennek következtében a nyomvonalra kisajátított területek mindkét oldalán egy-egy ingatlanrész maradt vissza. A kisajátított ingatlanrész esetében az indítványozó kártalanítást, a két megmaradt, használhatóságában az autópálya közelsége mint értékcsökkentő tényező miatt elértéktelenedett ingatlanrészek esetében pedig egy korábbi peres eljárásban kártérítést kapott. Ezen korábbi peres eljárás a II. és III. Kerületi Bíróság előtt folyt. Ebben a II. és III. Kerületi Bíróság ítéletével arra kötelezte az alperes Állami Autópályakezelő Zrt.-t, hogy az fizessen meg az értékcsökkenés formájában bekövetkezett kár miatt a kereseti követelés szerinti 400 000 Ft-ot, valamint annak 2006. október 20-tól, a kár bekövetkeztének a napjától járó törvényes kamatait a felperesnek. A kár bekövetkeztének tényét a II. és III. Kerületi Bíróság egy szakértői vélemény alapján mondta ki. A szakértői vélemény ugyanakkor 400 000 Ft-nál jóval nagyobb mértékű kárt állapított meg, amely miatt a bíróság felhívta a későbbi indítványozót, hogy kereseti kérelmét emelje fel a szakértői véleményben foglalt mértékre. Ezt az indítványozó a bíróság többszöri felhívása ellenére sem tette meg az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig, így a bíróság, kötve lévén a kereseti kérelemhez, 400 000 Ft-os kártérítést állapított csak meg az indítványozó részére, mely ítéletet az abban az ügyben másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék – lévén a fellebbezési eljárásban a keresetfelemelés nem megengedett – helybenhagyott (a Kúria pedig a jogerős döntéssel szembeni felülvizsgálati kérelmet elutasította).
- [3] Ezt követően a felperes újabb pert indított az alperes ellen, melyben – dologi jogi igényként megnevezve – kártalanítás jogcímén az előbbi különbözet, a két ingatlanrészre összesen 1 100 000 Ft megfizetésére kérte azt kötelezni. Az alperes a kereset elutasítását kérte, részben ítélt dologra, részben elévülésre hivatkozva. A Siófoki Járásbíróság 6.P.20.773/2016/5. számú ítéletével a felperes indítványozó keresetét elutasította, elévülés miatt. Mindenekelőtt az igényt nem dologi jogi, hanem kötelmi jogi igénynek minősítette, lévén e perben nem kisajátítás miatti kártalanításról, hanem a megmaradt ingatlanrészeknek az autópálya közelsége miatti értékcsökkenéséről, azaz kártérítési igényről volt szó. A kötelmi jogi igények azonban a kár bekövetkeztekor, 2006-ban hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 324. § (1) bekezdése alapján öt év alatt elévülnek, az elévülés pedig a régi Ptk. 326. § (1) bekezdése értelmében akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. Ez alapján az elévülés 2011. október 20-án következett volna be; ám a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése szerint, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül – a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, ille-

tőleg három hónapnál kevesebb van hátra. Jelen esetben az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes igényét mindaddig menthető ok miatt nem tudta érvényesíteni, amíg a kár mértékéről adott szakértői véleményt meg nem ismerte. E szakvéleményt a felperes részére 2012. július 25-én kézbesítették, így az elévülés nyugvásáét követő határidő, melyben az igényt még sikerrel érvényesíteni lehetett volna, 2013. július 25-ig tartott. Mivel a felperes ezen időn belül sem indította meg a kártérítés miatti peres eljárást, hanem azt csak 2016. november 3-án tette meg, ezért a kereseti követelés elévült, melyet a bíróságnak, különös tekintettel arra is, hogy az elévülésre a felperes kifejezetten hivatkozott, figyelembe kellett vennie. Rámutatott a bíróság arra is, hogy még abban az esetben is, ha az elévülés nyugvásának végét a II. és III. Kerületi Bíróság előtti korábbi perben született másodfokú, jogerős ítélettől számítanánk (ahogyan arra a felperes hivatkozott), a határidő akkor is letelt volna, mivel a Fővárosi Törvényszék e jogerős döntését az indítványozó 2015. június 27. napján vette kézhez, vagyis a határidő 2016. június 27-én akkor is letelt volna.

- [4] A Siófoki Járásbíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett, a másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék azonban 1.Pf.20.330/2017/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – annak helyes ténybeli és jogi indokaira tekintettel – helybenhagyta. Ezt követően a jogerős ítélettel szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, a Kúria azonban azt mint törvényben kizártat Pfv.III.22.615/2017/2. számú végzésével hivatalból elutasította, mivel hárommillió forintot meg nem haladó értékű vagyoni jogi ügyben az akkor hatályos, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 271. § (2) bekezdése alapján felülvizsgálatnak nincs helye.
- [5] 3. Az indítványozó a felülvizsgálati döntést követő hatvan napon belül alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz mind a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.773/2016/5. számú ítélete, mind a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.20.330/2017/4. számú ítélete, mind a Kúria Pfv.III.22.615/2017/2. számú végzése ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó szerint e döntések ellentétesek az Alaptörvény II. cikkével, V. cikkével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, XV. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel. Erre tekintettel kérte a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá kérte a „végrehajtás felfüggesztését”.
- [6] Az indítványozó szerint a támadott döntések az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jog sérelmét azáltal okozták, hogy nem döntöttek a kereseti kérelméről. Az indítványozó érvelése szerint ugyanis számára a tulajdonjog megsértése miatti kártalanítást kellett volna a bíróságoknak megállapítaniuk, és nem egy kötelmi jogi kártérítési igényről kellett volna döntenüök. Az indítványozó szerint „[A]z emberi méltósághoz tartozik az egyén szabad rendelkezési joga. A szabad rendelkezési jogból levezethető önrendelkezési jog magában foglalja a kereseti kérelemhez való kötöttség elvét is. [...] A határozatok nem merítették ki az eljárási jog alapján fennálló kötelezettségüket, mert [...] nem döntöttek minden kereseti kérelemről.”
- [7] Az Alaptörvény V. cikkének sérelmét (mely cikk szerint „mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához”) még ilyen távoli összefüggésben sem indokolja az indítványozó, e körben az indítvány indokolása lényegében a tulajdonhoz való jognak az indítványozó szerinti sérelmét tárgyalja.
- [8] Az Alaptörvény XIII. cikkének (1) és (2) bekezdéseit a bíróságok az indítványozó szerint azzal sértették meg, hogy aránytalanul alacsony kártérítést ítélték meg a részére, amivel sérült a tulajdonkorlátozás értékegyensúlyának, értékazonosságának az elve. Az indítványozó (betűhű) megfogalmazásában: „a bírósági döntések megsértették az értékazonosság elvét, mivel a tulajdon kisajátítással-közérdekű adásvétellel illetve az ingatlan részjogosítványának-a kisajátítás kapcsán az ingatlan használatának birtokának korlátozása ellenértékeként a szakvélemények alapján megállapított teljes kompenzációs ellenérték megállapítása hiányában megsértették a tulajdonhoz való jogát a felpereseknek. Ahelyett annak csupán csak egy részét állapították meg. A bírósági döntések így alkotmányos indok nélkül korlátozták a tulajdonosokat alkotmányos jogaik gyakorlásában, azaz az arányos azonnali és teljes kártalanításhoz való jutás megakadályozása tekintetében”.
- [9] A XV. cikk sérelmét az indítványozó ugyanezen ok miatt állította (nevezetesen hogy más, de meg nem nevezett ingatlantulajdonosokhoz képest aránytalanul alacsony kártalanítást kapott). A XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmeként egyrészt arra hivatkozott, hogy „a jelen vizsgált ügyben az ellenérdekű fél domináns pozíciót foglalt el az eljárásban és jelentős befolyást gyakorolt a bírósági értékelésre”; másrészt hogy – arra többször is, visszatérően kitérve – a bíróságok a felperes tulajdonjogi hivatkozásának megalapozottságát nem állapították meg; harmadrészt hogy a bíróságok nem ítélték meg számára a szakértő által megállapított teljes kárát; negyedrészét hogy – tulajdonképpen összefoglalva a korábbiakat – szerinte „az ítéletek nem indokolták meg, hogy mi-

lyen tényekre és bizonyítékokra alapozták az elutasításokat”. A XXVIII. cikk (7) bekezdése végül azért sérült, mert a másodfokú eljárásban hozott döntés nem tárta fel a szerinte az elsőfokú eljárásban felmerült ellentmondásokat, a bírósági határozatok pedig nem adtak számot az indokolásukban az ügy lényeges körülményeiről (nevezetesen ismét arról, hogy miért nem tartották tulajdonjogi igénynek az értékcsökkenésből eredő kereseti követelést).

- [10] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Ennek alapján arra a megállapításra jutott, hogy az nem fogadható be, és érdemben nem bírálható el, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt azon feltételnek, miszerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”.
- [11] Összességében ugyanis az indítványozó tartalmilag azt sérelmezi, hogy a bíróságok nem (el nem évülő) tulajdonjogi igénynek, hanem kötelmi jogi igénynek minősítették a kereseti kérelmét (mely ennek következtében elévülhetett, és a konkrét esetben ténylegesen el is évült); valójában azonban ennek indokáról az ügyben érdemben döntő bíróságok – az ítéleti indokolásokból megállapíthatóan – az ügy bonyolultságához igazodó mértékben, kellő módon számot adtak. Az indítványozó ténylegesen ezen bírói jogértelmezéssel nem ért egyet, és végső soron valamennyi felhívott alaptörvényi rendelkezés esetében ezt a bírói jogértelmezést sérelmezi. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése (mindezek körébe érve annak megállapítását is, hogy egy követelés kötelmi jogi vagy dologi jogi igényként bírálható-e el, és ha utóbbiként, akkor a követelés elévült-e) azonban a bíróságok, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}” {3325/2012. AB végzés, Indokolás [13]}.
- [12] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.773/2016/5. számú ítélete, a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.20.330/2017/4. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.22.615/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította. A visszautasításra tekintettel a „végrehajtás felfüggesztése” iránti kérelemről az Alkotmánybíróságnak nem kellett külön döntenie.

Budapest, 2018. október 2.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/566/2018.

